

JOAQUIM MIRET I SANS. ELS ANYS DE FORMACIÓ ACADÈMICA I LES SEVES REPERCUSSIONS

JORDI VIDAL¹

Universitat Autònoma de Barcelona

Article lliurat el 27 d'agost de 2018. Acceptat el 24 de setembre de 2018

RESUM

L'objectiu del present article és reconstruir els anys de formació acadèmica de Joaquim Miret i Sans (1869-1882), relacionant-los amb la seva tasca historiogràfica posterior. Mitjançant l'estudi de la seva correspondència (Biblioteca Nacional de Catalunya) i dels seus expedients acadèmics conservats a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona i a l'Archivo Histórico Nacional, hem intentat aportar noves dades a una de les etapes més desconegudes de la seva vida.

PARAULES CLAU

Universitat de Barcelona, Universidad Central, Maurice Prou, Manuel de Montoliu, Francesc Carreras i Candi.

Joaquim Miret i Sans. His years of academic training and their consequences

ABSTRACT

The aim of this paper is to reconstruct the years of academic training carried out by Joaquim Miret i Sans (1869-1882), relating them to his later historiographical work. By studying his correspondence (Biblioteca Nacional de

1. E-mail: Jordi.Vidal.Palomino@uab.cat

Catalunya) and his academic files kept at the *Arxiu Històric* of the Universitat de Barcelona and the *Archivo Histórico Nacional*, we have attempted to provide new data on one of the littlest known stages of his life.

KEYWORDS

Universitat de Barcelona, Universidad Central, Maurice Prou, Manuel de Montoliu, Francesc Carreras i Candi.

INTRODUCCIÓ

Totes les aproximacions biogràfiques a la figura de Joaquim Miret i Sans (1858-1919) publicades fins ara comparteixen una mateixa característica: la manca d'informació sobre la infantesa i joventut del personatge.² En canvi, les dades es multipliquen a partir de 1892, moment en què, de la mà del seu amic Francesc Carreras i Candi, es dedicà de ple als estudis històrics. Al marge del món universitari, Miret, gràcies a les possibilitats econòmiques que li oferia la fortuna immobiliària heretada del seu pare, a partir d'aquella data dedicà la seva vida a la recerca basada en l'estudi de la documentació baix medieval d'arxius com el de la Corona d'Aragó, l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, l'Arxiu del Priorat de l'orde de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem, l'Arxiu de la Batllia del Reial Patrimoni, etc.

Com és fàcil d'entendre, el poc espai dedicat pels investigadors a la primera part de la seva vida es deu essencialment a la manca de fonts que permetin reconstruir els primers temps de la seva biografia. És cert que disposem d'abundant documentació relacionada amb Miret, dipositada sobretot a la Biblioteca Nacional de Catalunya i a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans, però bona part d'aquesta documentació fa referència als seus darrers anys de vida. Serveixin com a exemple els seus diaris de viatges, que només es conserven a partir

2. En aquest sentit, vegeu, per exemple, CARRERAS I CANDI (1921-1922); RASICO (1992 i 2001); FERRER (2003); PUJOL (2012). Per descomptat, la mateixa situació es repeteix en els perfils biogràfics més breus: SOLDEVILA (1919); VALLS I TABERNER (1921-1922); GRAU (1992); PUJOL (2003).

de 1901,³ tot i que sabem que molt abans d'aquesta data viatjà, per exemple, per Egipte, Palestina i Mesopotàmia,⁴ viatges dels quals no s'ha conservat cap testimoni del mateix Miret.

En el present article intentem aportar algunes dades inèdites o poc conegudes sobre l'etapa de formació de Miret a l'escola, a la Universitat de Barcelona i a la Universidad Central de Madrid. Aquestes dades provenen dels seus expedients conservats a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona i a l'Archivo Histórico Nacional de Madrid i serveixen, entre d'altres, per conèixer una mica millor la seva formació acadèmica, una formació que aquí mirarem de posar en relació amb la seva producció historiogràfica posterior.

ELS ANYS DE FORMACIÓ (1869-1882): BATXILLERAT, LLICENCIATURA I DOCTORAT

Miret estudià el batxillerat al col·legi privat del filòleg d'origen madrileny Guillermo Luis Galavotti, entre 1869 i 1874. El col·legi, situat al segon i tercer pis del número 4 del carrer dels Gegants de Barcelona, es trobava a pocs metres del domicili familiar dels Miret, localitzat al carrer d'Ataülf, número 12.

Segons consta en el seu expedient,⁵ Miret fou un estudiant més aviat mediocre durant l'etapa escolar. Entre 1869-1870 i 1873-1874 cursà un total de dotze assignatures, obtenint nou aprovats,⁶ dos notables⁷ i un excel·lent.⁸ El fet que únicament destaqués en les assignatures d'Història Universal i d'Història d'Espanya ja permet intuir un interès primerenc en els estudis històrics que, però, no es concretarà encara durant la seva etapa universitària. El llatí, en canvi, tot i la importància que tindria després en la seva recerca històrica, no sembla que llavors el motivés especialment.

3. RASICO (2001).

4. SOLDEVILA (1919); VALLS I TABERNER (1921-1922), p. 838.

5. «Certificación Académica Personal». Expedient de Joaquim Miret i Sans. Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.

6. Llatí i Castellà I (1869-70), Llatí i Castellà II (1870-71), Geografia (1870-71), Geometria i Trigonometria (1872-73), Retòrica i Poètica (1872-73), Psicologia, Lògica i Ètica (1872-73), Física i Química (1873-74), Història Natural (1873-74), Fisiologia i Higiene (1873-74).

7. Aritmètica i Àlgebra (1871-72), Història d'Espanya (1871-72).

8. Història Universal (1871-72).

Quan Miret ingressà a la Universitat de Barcelona el 1874, optà per estudiar Dret i no pas la carrera de Lletres, malgrat que segurament ja aleshores aquesta última li resultava més atractiva. Darrere de l'elecció dels estudis de Dret possiblement cal situar la influència del seu pare, l'advocat Antoni Miret i Nin, qui potser va empènyer el seu primogènit cap a uns estudis que li haurien de proporcionar la competència necessària per a la futura administració del creixent patrimoni familiar.

La seva estada a la Universitat de Barcelona s'estengué del 1874 fins al 1881. L'anàlisi de les seves qualificacions, correctes però no extraordinàries,⁹ indica molt probablement la manca d'una veritable vocació pels estudis jurídics per part de Miret. Durant aquells anys, quan encara residia a la casa paterna del carrer d'Ataülf, cursà les assignatures comunes i les corresponents a l'especialitat de Dret Civil i Canònic. El resultat foren un total de sis aprovats,¹⁰ set notables¹¹ i un suspens, que posteriorment recuperà amb la qualificació de notable.¹² Aquest itinerari li donà dret a presentar-se a l'exercici final per a l'obtenció del títol de llicenciat. Miret sol·licità la seva admissió a l'exercici el 3 de desembre de 1880, sol·licitud que va ser atesa positivament pel secretari, Rafel Grau, i pel rector de la Universitat de Barcelona, Julián Casaña, el 14 de desembre d'aquell mateix any. L'exercici, però, no se celebrà fins al 24 de gener de 1881.¹³ El tribunal que el jutjà estava format Josep Flaquer i Fraisse, catedràtic de Dret Polític, Mercantil i Penal, Josep Domènec i Coll, catedràtic d'Hisenda Pública, Estadística i Economia Política, i Joan Josep Permanyer i Ayats, catedràtic d'Història del Dret, qui actuà com a secretari del tribunal. Miret defensà oralment el tema

9. «Expediente de la carrera literaria del alumno». Expedient de Joaquim Miret i Sans. Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.

10. Primer curso de Derecho Romano (1874-75); Derecho Político y Administrativo (1876-77); Derecho Civil Español (1876-77); Derecho Canónico (1877-78); Literatura latina (1877-78); Disciplina eclesiástica (1878-79, convocatòria extraordinària).

11. Principios generales de Literatura y Literatura Española (1874-75); Historia Universal (1874-75); Segundo curso de Derecho Romano (1875-76); Ampliación de Derecho Civil y Códigos (1877-78); Derecho Mercantil y Penal (1878-79); Procedimientos Judiciales (1878-79); Práctica Forense (1879-1880).

12. Economía Política y Estadística (1875-76).

13. Cal corregir, per tant, les dates apuntades per CARRERAS CANDI (1921-1922), p. 39, RASICO (2001), p. 20 i FERRER (2003), p. 6, els quals afirmaven que Miret obtingué el títol de llicenciat el 1880.

«Teoría del valor, leyes que determinan los precios corrientes de los productos y servicios», obtenint finalment la qualificació d'aprovat.¹⁴

Més enllà de les dades extretes del seu expedient universitari, encara disposem per a aquests anys del testimoni del seu amic Francesc Carreras i Candi, el qual, a la seva necrològica, recordava la vessant més humana del pas de Miret per la Universitat de Barcelona. Així, segons Carreras, Miret aleshores era conegut com «l'anglès» a causa del seu aspecte físic, serietat i elegància. De manera alternativa, els companys l'anomenaven també «Miret Blau». L'objectiu d'aquest segon sobrenom era distingir-lo d'un altre company, anomenat «Miret de Vilafranca». Els motius per a l'elecció del sobrenom no podien ser més senzills: Miret tenia aleshores el costum de vestir sempre de blau.¹⁵

El curs 1880-1881, Miret es traslladà a Madrid per obtenir el grau de doctor. Allà es matriculà de quatre assignatures, Filosofia del Dret, en la qual obtingué la qualificació de «Sobresaliente», Legislació comparada, Historia de l'Església i Història dels Tractats d'Espanya amb d'altres Nacions, totes tres superades amb la qualificació de «Bueno». Les tres primeres assignatures formaven part del programa de la seva especialització, Dret Civil i Canònic, mentre que la darrera pertanyia al programa de Dret Administratiu.

Un cop superades les esmentades assignatures, el 9 de maig de 1882 realitzà la prova per a l'obtenció del grau de doctor, examinant-se del tema «El Código de los Usatges». El tribunal que el qualificà estava presidit pel catedràtic de Dret Canònic i degà de la Facultat de Dret de la Universidad Central, Vicente de la Fuente y Bueno, amb José Valdés Rubio, llavors professor auxiliar de la mateixa facultat, com a secretari. El tribunal li atorgà la qualificació d'aprovat.¹⁶ De nou resulta interessant remarcar el tema escollit per Miret per obtenir el grau de doctor, un tema que torna a mostrar la vocació latent del nostre protagonista per l'estudi de la història medieval catalana, una dècada abans de començar a treballar en els arxius del país.

En definitiva, i tenint en compte l'objectiu del nostre article, l'anàlisi de la seva etapa de formació primera ens ensenya dues característiques fonamentals en la trajectòria de Miret: la poca relació dels seus estudis acadèmics amb la

14. «Grado de licenciado en Derecho». Expedient de Joaquim Miret i Sans. Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.

15. CARRERAS CANDI (1921-1922), p. 39-40.

16. «Expediente de Joaquín Miret y Sans. Secretaría de la Universidad Central». Archivo Histórico Nacional. Leg. 4456/14.

que seria la seva posterior dedicació historiogràfica i la manca de brillantor en les seves qualificacions, segurament per la llunyania existent entre l'estudi del dret i la seva veritable vocació per l'estudi de la història.

LA PALEOGRAFIA

Més enllà de servir per il·lustrar una mica millor una de les èpoques més mal conegudes de la biografia de Miret, l'estudi dels seus anys escolars i universitaris permet veure clarament la manca d'una adequada formació per portar a terme els estudis històrics als quals es dedicà a partir de 1892. Els dos anys de llatí cursats al col·legi de Guillem Galavotti i la literatura llatina que estudià a la Universitat de Barcelona no eren eines suficients per encarar les dificultats filològiques i paleogràfiques pròpies dels documents d'arxiu de la baixa edat mitjana als quals es dedicà Miret.

De nou el testimoni de Carreras i Candi ens serveix per conèixer de quina manera el nostre protagonista intentà superar, encara que fos parcialment, aquelles mancances. Carreras s'inicià en el treball d'arxiu tres anys abans que Miret, el 1889, sense tampoc dominar les eines per procedir a l'estudi de la documentació baix medieval. Ell mateix reconeixia que en un primer moment ni tenia coneixements de paleografia ni sabia prou llatí com per poder accedir a l'estudi d'aquella documentació. De manera molt gràfica afirmava que «Les planes dels registres nos apareixien al primer moment intrincats geroglífichs»,¹⁷ al temps que lamentava que només aquells investigadors amb formació eclesiàstica disposaven de coneixements suficients en aquest àmbit. Carreras, però, comptà amb l'inestimable ajut de l'eminent arxiver Manuel de Bofarull i de Sartorio, director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó des de 1849,¹⁸ qui l'introduí en els estudis paleogràfics. Bofarull, però, morí el 1892, l'any en què Miret iniciava la seva tasca de recerca als arxius catalans, de manera que fou el mateix Carreras qui mirà de transmetre-li les nocions de paleografia que ell havia après poc abans.

El fet que Miret optés per dedicar-se a uns estudis, els de la baixa edat mitjana, que presentaven unes dificultats metodològiques per a les quals no estava preparat, cal entendre'l dins del context intel·lectual del Noucentisme, quan el passat

17. CARRERAS CANDI (1921-1922), p. 42.

18. Sobre la figura de Bofarull, vegeu GRAU (2002), p. 123 i GHANIME (2003).

medieval català era definit com l'àmbit d'anàlisi privilegiat, en tant que període nacional català per excel·lència.¹⁹ Segurament, Miret no concebia cap altra possibilitat que la d'estudiar aquell període, malgrat les dificultats que li plantejava.

En aquest sentit cal remarcar que el mestratge directe de Carreras i indirecte de Bofarull no foren suficients. Philip D. Rasico ja s'ha referit diverses vegades als dèficits filològics i paleogràfics que es poden identificar en els treballs de publicació de fonts per part de Miret. Així, segons apunta Rasico, de manera freqüent Miret resolia les abreviatures no sempre de manera correcta i sense ni tan sols indicar-ho. A més, en les seves transcripcions ometia mots, frases i passatges sencers, o bé perquè li resultaven massa complicats o bé perquè no li interessaven. És evident que aquesta manera de procedir tan poc convencional resta una part important del valor, com a mínim filològic, dels seus treballs, alhora que obliga a una reedició acurada de molts dels documents publicats per Miret.²⁰

Amb anterioritat a Rasico, Jaume Riera ja va notar la poca cura filològica amb què Miret publicà molts dels documents recollits a la seva obra *Sempre han tingut bech les oques*, i en destaca els mateixos dèficits que més tard Rasico tornaria a posar de manifest:

[Miret] anava transcrivint les declaracions dels testimonis tot abreujant-les, resumint-les i posant-hi intrigants punts suspensius, tot suprimint a més els passatges obscurs, sense notes aclaridores i sense un índex que faciliti la comprovació de noms i dades —cosa que ha fet que els historiadors no se n'hagin aprofitat com calia—. Treballava amb presses i, més atent al contingut que a la forma, la transcripció no és rigorosa. Indica la signatura d'un sol procés, i encara és una signatura antiga que de res no serveix avui per poder demanar l'original a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.²¹

Aquests dèficits són els que portaren Riera a fer una nova edició, íntegra i anotada, d'un protocol judicial que Miret havia publicat només parcialment a l'esmentada obra.

19. PUJOL (2003), p. 190.

20. RASICO (1998), p. 342, i (2001), p. 25. Sobre la problemàtica relacionada amb les qüestions instrumentals en la publicació de textos medievals catalans, vegeu PUJOL (2001), p. 179 i *sq.*

21. RIERA (1973), p. 15. Estudis posteriors sobre documents ja publicats per Miret, com els de RABELL (1998) i ROSSELLÓ (2003), no inclouen cap valoració crítica del seu treball.

De fet, el mateix Miret en alguna ocasió va reconèixer honestament la seva incapacitat per fer front a un estudi filològicament i paleogràficament acurat dels textos amb els quals treballava:

No buscamos, elegimos ni publicamos con otra mira los documentos particulares redactados en lengua vulgar en los siglos XI, XII y XIII. Por eso no los puntuamos ni los presentamos de una manera científica; ya vendrán más adelante los filólogos debidamente preparados y podrán dar ediciones críticas, apartándose con tino de la exactitud material.²²

El mateix Miret, en altres treballs, apuntava que en ocasions havia hagut de recórrer a l'ajut de paleografistes estrangers per resoldre determinats dubtes en la lectura d'alguns passatges. Un cas molt significatiu el trobem en un article sobre el monestir de Santa Maria de Mur, on Miret llegí de manera errònia la firma de l'acta de consagració del monestir i ometé un epígraf final escrit en llatí però amb alfabet grec, que no va saber llegir.²³ Aquell mateix any, Miret publicà una nota complementària a l'esmentat article,²⁴ en què recollia la lectura correcta de la firma que li havia fet arribar Maurice Prou, eminent paleografista francès de l'École Nationale des Chartes. També va afegir-hi la lectura i les remarques paleogràfiques de l'epígraf grec omès en el treball original, que li facilitaren el mateix Prou i Henri Omont, paleografista especialitzat en el món hel·lenístic, company de Prou a l'École Nationale des Chartes i en aquells moments president de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres.

De fet, fou el mateix Miret qui es posà en contacte amb Prou el 14 de desembre de 1911, demanant-li ajut per a la lectura del darrer epígraf del document:

Dans ce Janvier je y publie la charte des Comtes de Pallars de l'an 1069 de la fondation du Monastère de Mur et je donne des fotogrames de cet document romanique. Vous y verres à la fin, apres les signatures une ligne que

22. MIRET (1914), p. 31.

23. MIRET (1911-1912a).

24. MIRET (1911-1912b).

je n'ai pu lire et tout a fait inusité dans nos diplomes. Je vous serai très obligé si vous avez le bonté de le voir et me communiquez votre observation.²⁵

Prou li va fer arribar una primera resposta el 21 de gener de 1912, on li confirmava que probablement es tractava d'un epígraf llatí escrit en alfabet grec. Amb tot, li reconeixia que havia demanat consell a Henri Omont davant les dificultats que també a ell li plantejava aquesta darrera línia del document en qüestió. Omont demanà una fotografia per poder oferir una lectura correcta.²⁶ Un cop enviada la fotografia, Prou tornà a escriure a Miret el 24 de febrer de 1912, adjuntant la lectura de l'epígraf que havia fet Omont, així com tot un seguit de remarques paleogràfiques al voltant del mateix.²⁷

De fet, les consultes paleogràfiques de Miret a Prou no s'aturaren aquí. Es repetiren, per exemple, amb motiu de l'article que Miret publicà a *Le Moyen Âge* amb documentació de la Casa de Valois conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.²⁸ En una carta a Prou del 20 d'octubre de 1916, li reconeixia que l'article incloïa documents amb passatges i paraules que no havia pogut llegir, tot demanant-li que, a partir de les fotografies que li adjuntava, afegís les correccions que estimés oportunes.²⁹ En la seva resposta del 28 d'octubre de 1916, Prou li confirmava que en els marges del seu manuscrit original havia anotat les correccions que li suggeriria l'anàlisi de les fotografies dels documents.³⁰

Un cas similar al de la correspondència entre Miret i Prou el trobem en una carta de Manuel de Montoliu i de Togores a Miret mateix.³¹ Allà, Montoliu comentava una publicació de Miret al voltant de l'anomenada Bíblia rimada de

25. Esborrany de carta de Joaquim Miret i Sans a Maurice Prou, de 14 de desembre de 1911. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

26. Carta de Maurice Prou a Joaquim Miret i Sans, de 21 de gener de 1912. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

27. Carta de Maurice Prou a Joaquim Miret i Sans, de 24 de febrer de 1912. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

28. MIRET (1917).

29. Esborrany de carta de Joaquim Miret i Sans a Maurice Prou, de 20 d'octubre de 1916. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

30. Carta de Maurice Prou a Joaquim Miret i Sans, de 28 d'octubre de 1916. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

31. Carta de Manuel de Montoliu i de Togores a Joaquim Miret i Sans, de 26 d'abril de 1910. Fons Miret i Sans. Biblioteca Nacional de Catalunya.

Sevilla.³² Un dels dubtes que plantejava Miret en el seu treball era la dificultat a l'hora de determinar si el text català en vers objecte d'estudi s'havia basat en el text llatí de la Bíblia o bé en una traducció al francès o al català. La carta de Montoliu pretenia resoldre el dubte plantejat, però no resol, per Miret. Així, fent una evident ostentació de la seva sòlida formació en filologia romànica obtinguda, entre d'altres, a la Universitat de Halle amb Bernard Schädel i Hermann Suchier,³³ Montoliu feia tot un seguit de remarques filològiques a partir de la transcripció del llibre de Tobies publicada pel mateix Miret. Un cop analitzat el text, Montoliu conclouïa que la font original en què es basava la Bíblia rimada catalana no era ni llatina, ni francesa, ni catalana, sinó occitana:

Ara acabo de llegir el seu estudi sobre Salvatge y Sabruguera y els fragments de la Bíblia rimada y del Saltiri.³⁴ En quant a la Bíblia rimada (per la mostra que ha fet conèixer) se pot assegurar, en una humil opinió, que no es traduïda directament del llatí sinó que es una traducció d'un text provençal. No's tracta d'una influència mes ó menys intensa, ni de l'ús de certs provençalismes perpetuats fins època ben avançada en la llengua literària de Catalunya a l'E.M. El fragment de Tobies que he llegit tot està plagat de formes purament provençals y que ja en les obres nascudes al s. XIII com les obres den Llull y la Crònica de En Jaume no apareixen mai, y altres encare que's pot assegurar que mai les han usades els escriptors catalans per antics que siguin. Aquí va un reguitzell d'aquestes formes provençals: paubres, alausar, areysonar, fayt (per fait, fet), disen (dicunt), ueser (videre), pausar, gint, prosom, uets (vices), jausent (gaudiente), causes (per coses), pauc, preyar (per pregar), desplayria, ausir (audire), gaug (gaudium) etc. etc. ab la circumstància de que son constants, pero sobre tot les mes decisives son: l'empleu constant dels futurs en ay (menjaray, auray...); la forma eu del pron. pers. de 1ª pers. única que allí surt; xastiar per castigar, repetit algunes vegades; els perfectes en -e característics del provençal aucieren (per auciren), presté (per prestá), el cas oblicu del pron. pers. 3ª pers. fem. leys (car vullen ab leys usar), say (sapio) etc, sense citar altres formes que

32. MIRET (1909). Sobre la Bíblia rimada catalana, vegeu CASANELLAS (2010), p. 11.

33. FONTCUBERTA (2009). Sobre l'estada de Montoliu a Halle com a becari, vegeu JULIÀ-MONÉ (2008), p. 185 i *sq.*

34. MIRET (1909).

com payre, mayre, malgrat ser genuïnament provençals surten tot sovint en obres y documents antics catalans. Així doncs crec ben fundada la sospita que V. té respecte á les fonts provençals possibles de la nostra Bíblia rimada: encare mes, atinent-nos purament al llenguatge se pot donar com segur. I ara V. dispensim si ha volgut fer el sabi aquest estudiant de filologia; però estic precisament ara enfascat en el provençal y si algun profit n'he tret dels meus estudis, he pensat que ara se'm presentava l'ocasió de posar-lo al servei de sa illustració.

Aquest exemple serveix, un cop més, per confirmar les esmentades paraules de Miret al voltant de la necessitat que veritables filòlegs, amb una formació adequada, reprenguessin els seus treballs amb eines metodològiques de les quals ell simplement no disposava i que li impediien aprofundir en determinats aspectes dels documents amb els que treballava.

CONCLUSIONS

Com hem vist fins aquí, la formació de Miret com a historiador va ser del tot informal, al marge de les trajectòries acadèmiques més tradicionals. El fet que els seus estudis universitaris tinguessin poc a veure amb la tasca intel·lectual a la qual es dedicà durant els trenta darrers anys de vida, va condicionar en certa manera la seva producció historiogràfica. De manera encertada, Miret ha estat definit des d'un punt de vista teòric com un historiador positivista,³⁵ en funció sobretot de la seva vocació documentalista. És evident, doncs, que les seves mancances pel que fa al domini de ciències auxiliars com la filologia o la paleografia limitaren el seu treball. Ell mateix era molt conscient dels seus dèficits i així ho reconeixia tant en privat (per exemple, a través de la seva correspondència amb Prou) com en les seves publicacions, en què ja vèiem que animava els especialistes a reprendre estudis que ell considerava útil presentar de manera preliminar.

Això no li impedí, però, portar a terme una ingent i valuosíssima tasca historiogràfica, sobretot pel que fa a la publicació de fonts primàries. De fet, és aquesta dedicació a la publicació de fonts el que explica que encara avui,

35. GRAU (1992).

gairebé un segle després de la seva mort, no sigui estrany trobar-lo citat amb certa freqüència, ara que molts dels seus coetanis ja fa temps que només són recordats en treballs de caire historiogràfic. Es tracta, sens dubte, d'un darrer triomf d'en Miret.

BIBLIOGRAFIA

- CARRERAS I CANDI, Francesc (1921-1922). «En Joaquim Miret y Sans (17 abril 1858 - 30 desembre 1919)». *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm. 10, p. 39-57.
- CASANELLAS, Pere (2010). «Les traduccions catalanes de la Bíblia». *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236, p. 9-37.
- FERRER, Maria Teresa (2003). *Joaquim Miret i Sans. Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- FONTCUBERTA, Judit (2009): «Montoliu, Manuel de». A: FRANCISCO, L. P. [ed]. *Diccionario histórico de la traducción en España*. Barcelona: Gredos, p. 812-813.
- GHANIME, Alberto (2003). «Bofarull i de Sartorio, Manuel de». A: SIMÓN, A. [ed]. *Diccionari d'historiografia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia catalana, p. 231-232. GRAU, Ramon (1992). «Miret i Sans, Joaquim». A: MESTRE, J. [ed]. *Diccionari d'Història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, p. 694.
- (2002). «El pensament històric de la dinastia Bofarull». *Barcelona Quaderns d'Història*, núm. 6, p. 121-138.
- JULIÀ-MUNÉ, Joan (2008). «Els primers 'pensionats' per la llengua (1908-1912) i la lingüística catalana». A: MASSOT, J.; MOLAS, J. [ed.]. *Miscel·lània Joaquim Molas*, vol. 2. Barcelona: Abadia de Montserrat, p. 171-224.
- MIRET I SANS, Joaquim (1909). «Notes biogràfiques d'en Pere Salvatge y Fr. Romeu Sa Bruguera ab mostres de la Bíblia catalana rimada de la XIII^a centuria». A: *Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó dedicat al rey en Jaume I y a la seua época*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, p. 147-171.
- (1911-1912a). «La fundació del monastir de Mur». *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, núm. 6, p. 112-123.
- (1911-1912b). «Nota a la fundació del monastir de Mur». *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, núm. 6, p. 221-223.

- (1913). «Pro sermone plebeico». *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, núm. 7, p. 30-41.
- (1917). «Lettres closes des premiers Valois». *Le Moyen Âge*, núm. 20, p. 53-88.
- PUJOL, Enric (2003). «La historiografia del noucentisme i del període republicà». A: BALCELLS, A. [ed]. *Història de la historiografia catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 187-204.
- (2012). «Introducció». A: MIRET I SANS, J. *Sempre han tingut bec les oques*. Barcelona: Adesiara, p. 7-26.
- PUJOL, Josep (2001): «L'edició de textos catalans medievals». A: MARTÍNEZ-GIL, V. [ed]: *L'edició de textos: història i mètode*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, p. 149-201.
- RABELLA, Joan Anton (1998). *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat. Procés criminal barceloní del segle XIV*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- RASICO, Philip D. (1992). «Joaquim Miret i Sans i la filologia catalana». A: KOBBERVIG, K. J. *et al.* [ed.]. *Actes del Sisè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Vancouver, 1990)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 101-117.
- (2001). *Cafè i quilombo. Els diaris de viatge de Joaquim Miret i Sans (1900-1918)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- RIERA, Jaume (1973). *El cavaller i l'alcavota. Un procés medieval*. Barcelona: Club Editor.
- ROSSELLÓ, Ramon (2003). *Procés contra Ponç Hug, comte d'Empúries per pecat de sodomia*. Palma: Lleonard Muntaner.
- SOLDEVILA, Ferran (1919). «Miret i Sans». *La Publicidad* (31 de desembre de 1919, edició del vespre), p. 1.
- VALLS I TABERNER, Ferran (1921-22). «Necrologia: En Joaquim Miret i Sans». *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, núm. 6, p. 838-841.